

УДК 37.081.1 (091)

DOI:10.30837/nc.2023.1-2.125

Під знаком Григорія Сковороди

Юрій Бойчук,
Світлана Бережна

Григорій Сковорода — його 300 річчя увійшло до переліку ювілейних дат ЮНЕСКО 2022 року. Видатний українець залишив нащадкам феноменальну духовно-педагогічну спадщину, яка не втрачає свого унікального пізнавального, етико-виховного, естетичного значення і тепер, у найскладніші часи в історії нашої держави. Загарбницькі війська не тільки руйнують наші мирні міста, обстрілюють наших людей, а й намагаються повністю знищити культурну спадщину українського народу, стерти нашу ідентичність. Свідченням цього стали ракетний обстріл Національного музею Григорія Сковороди у с. Сковородинівка та варварське знищення одного із навчальних корпусів ХНПУ імені Г.С. Сковороди, — університету, де студенти опановували наймирнішу і разом з тим найвідповідальнішу професію у світі — професію вчителя.

Недаремним був і є життєвий поступ Григорія Сковороди, який ходив українськими землями, сіючи зерна найвищих цінностей — волі, знань, любові. Вони

проросли, і кожен українець має в серці те, чого не здолає ніколи жодний ворог — ми вільні духом, ми міцні своїм гуртом, ми сильні своєю любов'ю до України. Тому ми відбудуємо наші міста й разом відродимо наші святині.

Вшановуючи пам'ять славетного земляка, мусимо пам'ятати, що сьогодні війна точиться на багатьох фронтах. І те, що нагадує нам про власну ідентифікацію, приналежність до високих цінностей, ідеалів, культури, духовного розвитку, — завжди на часі.

Сьогодні ми тримаємо освітньо-науковий фронт і нашим завданням є донести до кожного українця сквородинівську мудрість — жити в істині, не лише пізнавати ідеали добра, краси і правди, а й слідувати їм повсякчасно. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди продовжує готувати педагогічний десант, в руках якого ключі від перемоги українського народу. Спадщина нашого духовного патрона дає нам сили для боротьби за незалежність, волю та свободу. Дух

видатного філософа-волелюбця надихає й спрямовує сьогодні Україну на омріяну перемогу й свободу.

Кожен представник колективу Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди — від керівництва закладу до студента-першокурсника зробили свій особистий внесок у святкування 300-річного ювілею видатного українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога Григорія Савича Сковороди.

Гаме напередодні визначної дати (з 30 листопада по 2 грудня 2022 року) у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Філософія Григорія Сковороди і ми — українці», яка зібрала громадських діячів, керівників області і міста, науковців НАН і НАПН України, ректорів вишів, аспірантів і студентів. Сьогодні Сковорода — світоч, який як ніколи об'єднує націю у священній війні за свободу й українську ідентичність. Сковорода вчительську справу вважав величною, благородною і найпотрібнішою

в світі. У зв'язку з цим визначено мету конференції — актуалізація ідей великого філософа та їх імплементація у вітчизняну систему навчання і виховання підростаючого покоління.

Конференція відбулася у змішаному форматі з суворим дотриманням безпечних умов.

У межах проведення конференції відбулося відкриття виставки творчих робіт студентів кафедри образотворчого мистецтва «Шляхами Григорія Сковороди — 300 років» та презентація освітньо-наукового і творчого доробку Сковородинського університету.

Урочисте пленарне засідання відкрив ректор університету **Юрій Бойчук**. З привітальними промовами виступили почесні гості конференції — начальник Харківської обласної військової адміністрації **Олег Синегубов**, голова Харківської обласної ради **Тетяна Єгорова-Луценко**, голова Харківської міської ради **Ігор Терехов**, голова Північно-Східного відділення НАН і МОН України академік НАН України **Володимир Семиноженко**, перший заступник голови

Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, голова громадської організації «Конгрес Української інтелігенції», академік НАПН України **Георгій Філіпчук**. Онлайн-привітання були від президента НАПН України, академіка НАН і НАПН України **Василя Кременя**, директора Інституту філософії НАН України, академіка НАН України **Анатолія Єрмоленка**, віце-канцлерки Кардіффського Метрополітан університету (Велика Британія) **Кари Ейчісон**, голови Польського товариства філософської педагогіки, доктора хабілітованого, професора **Славомира Штобріна**, почесних докторів ХНПУ імені Г.С. Сковороди — голови наукового педагогічного наукового товариства «Польща — Україна», доктора хабілітованого, професора, іноземного члена НАПН України **Франтішека Шльосека** й академіка-секретаря Відділення професійної освіти та освіти дорослих НАПН України, академіка НАПН України **Неллі Ничкало**.

У зв'язку з 300-річчям від дня народження Г. Сковороди на пленарному засіданні співробітникам університету було вручено багато почесних нагород від МОН України, НАН і НАПН України, органів обласної і міської влади.

1 грудня учасники конференції відвідали Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди в с. Сковородинівка, де вклонилися

могилі Григорія Сковороди, ознайомилися зі станом музею після руйнації та перспективами його відбудови.

2 грудня під час конференції відбувся телеміст, який дозволив студентам Університету Григорія Сковороди у Переяславі, Києво-Могилянської академії і Харківського педагогічного поспілкуватися з Президентом України **Володимиром Зеленським** й разом поговорити про вічні цінності, які сповідував Григорій Савич і які слугують духовними орієнтирами у буреломному сьогодні.

У межах роботи конференції відбулося засідання секційних засідань: «Багатомірність філософської спадщини Г.С. Сковороди і сучасне сквородинознавство», «Педагогічна спадщина Г. Сковороди», «Літературна спадщина Г. Сковороди та її сучасне прочитання», «Сковородинівське слово і його трансляція в образотворчому мистецтві», де пролунало 73 доповіді науковців. У роботі круглого столу молодих учених «Духовний заповіт Г. Сковороди

та перспективи його реалізації» взяли участь 26 магістрів і аспірантів.

На конференції було презентовано два унікальних видання. Перше — біобібліографічне видання «Григорій Сковорода: філософія життя і творчості «українського Сократа», підготовлене **Тетяною Неудачиною**, співробітником наукової бібліотеки університету. Показчик містить понад 3500 джерел, є спробою зібрати відомості про опубліковані твори Григорія Сковороди і наукові праці, історичні та літературознавчі розвідки, художні твори, присвячені видатному мислителю. Друге — наукова монографія «Біблійна герменевтика Григорія Сковороди», яку видала **Наталія Левченко**, доктор філологічних наук, професор українського мовно-літературного факультету ім. Г.Ф. Квітки-Основ'яненка. У монографії репрезентовано новий погляд на біблейну герменевтику у творчості українського майстра слова.

Проведена конференція підсумувала двохрічний марафон освітньо-наукових і культурних заходів в університеті, присвячених 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди.

У вересні 2022 р. у ХНПУ імені Г.С. Сковороди відбулася XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Освіта і

доля нації». Співзасновниками виступили: Інститут філософії НАН України, НАПН України, Польське Товариство педагогіки філософічної імені Броніслава Ф. Трендовського. На пленарному засіданні виступили провідні науковці з різних міст України, Польщі, Німеччини. Серед учасників конференції наукові доповіді презентували члени-кореспонденти НАПН України: **Марія Култаєва** («Філософія свободи і культури миру: перспективи самоствердження української нації») та **Наталія Дічек** («Студентська молодь України у діалозі з Григорієм Сковородою»).

До визначної дати спільно з НАПН України університетом було організовано й проведено: VII міжнародну науково-практичну конференцію «Морально-етичні імперативи сквородинівської традиції» (у рамках конференції відбулося засідання круглого столу молодих науковців, аспірантів за тематичними рубриками: «Г. Сковорода і сучасність», «Життєвість проголошених Сковородою чеснот») та IV Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених «Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі».

У цілому за останні два роки у Сковорodinівському університеті організовано та проведено 32 наукові конференції

різних рівнів, присвячених 300-річчю від дня народження великого філософа.

Ао святкування визначної дати було проведено 28 тематичних круглих столів, таких як: «Цікаві факти про життя та творчість Г. Сковороди»; «Рецепція творчості Г. Сковороди в сучасному світі»; «Переклад творів Г. Сковороди європейськими мовами (німецька, італійська)»; «Психолого-педагогічні ідеї у творчості Григорія Сковороди. Українській філософ-мандрівник»; «Соціально-філософські погляди Г. Сковороди в умовах сучасних реалій»; «Рецепція творчості Г. Сковороди в англomовному світі» та «Популяризація творчості Г. Сковороди в англomовному світі» (всі учасники мали змогу презентувати доповіді, які стосуються різних аспектів творчості Григорія Сковороди, обговорити особливості їх сприйняття за кордоном) тощо.

Майже всі видання, які побачили світ 2022 року завдяки авторам-науковцям університету, були опубліковані під гаслом: «До 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди». Зокрема, опубліковано колективну монографію «Українське буття у слові й тексті: Студії з лінгвокраєзнавства» (за редакцією професора **Олени Маленко**). Заслужений діяч мистецтв України, професор **Ольга Кузнецова** підготувала навчальний посібник «Сучасна музика на твори Г.С. Сковороди» та ін. Науково-педагогічними працівниками університету опубліковано понад 100 наукових статей, присвячених життю та творчості Григорія Савича Сковороди.

До ювілею науковці університету підготували та провели чимало різноманітних заходів: виховні години «Вивчення спадщини Г. Сковороди в Україні та зарубіжжі. Пам'ятники і скульптури Г.С. Сковороди по містах України та інших країнах світу», «Актуальність поглядів Григорія Сковороди у наш час»; відкриті лекції «Мудра іграшка» Григорія Сковороди у сучасних малюнках дитини» та «Григорій Сковорода — «Першорозум» своєї епохи», «Філософія Г. Сковороди для українського вчителя»; наукові семінари «Григорій Ско-

ворода про театральне мистецтво», «Соціальні та правові погляди Г.С. Сковороди»; кураторські години на такі теми: «Вчитель життя. Григорій Сковорода»; «Шляхами філософа Г.С. Сковороди»; «Мій Сковорода». Метою цих заходів було донести студентам багатогранність образу Григорія Сковороди, намагання відійти від його стереотипного сприйняття як лише «філософа з торбиною» та залучити молодь до нового осмислення спадку та особистісного осягнення його постаті і творчості.

Проведено конкурс художніх творів про Г. Сковороду «Чому я можу навчитися в Г. Сковороди?»; онлайн-екскурсію до Сковородинівки «Писати й жити як Сковорода»; організовано віртуальну виставку фотоколажів «Ідеї Сковороди в образах сучасності». Цікавими заходами виявилися міні-диспут на тему: «Пізнай себе і ти пізнаєш світ!» та відкрита дискусія зі здобувачами освіти на тему: «Спадщина Г.С. Сковороди крізь призму англomовної культури». Учасники презентували результати власних досліджень щодо рецепції творчості українського філософа і поета в англomовних країнах та популяризації української культури та літератури у світі.

Знагоди святкування 300-річного ювілею Григорія Сковороди відбулися тематичні засідання наукового гуртка з трудового права за темою: «Філософська концепція сродності праці Григорія Сковороди: дискурс і рефлексія у контексті визначення професійної орієнтації як заходу щодо сприяння зайнятості» та наукового гуртка «Правознавець» за темою «Політико-правові погляди Г.С. Сковороди». Проведено онлайн-вікторину «Г.С. Сковорода — український філософ, богослов, поет, педагог».

Представниками творчих кафедр університету виготовлено Сковородинівський ювілейний календар за байками Г.С. Сковороди з малюнками дітей; проведено майстер-клас зі створення графічної роботи у техніці офорт «Через віки звертається до нас філософ Г.С. Сковорода»; виконано кваліфікаційну магістерську роботу за

темою: «Розробка тематичного фірмового стилю щодо 300-річчя Г.С. Сковороди», виготовлено художні макети тематичної сувенірної продукції. Проведено Мистецький фестиваль «SKOVORODA-fest».

В рамках підготовки до ювілею було організовано віртуальні виставки «Г.С. Сковорода очима студентів», «Шляхами Сковороди», «Відкриваю для себе Григорія Сковороду». Університет став організатором Міжнародного конкурсу-виставки художньої творчості «Стежками Г. С. Сковороди — 300 років». Концепція цих виставок у своїй основі містить переосмислення з точки зору дизайну та мистецтва філософської спадщини Григорія Сковороди.

Науковою бібліотекою університету оцифровано ювілейне видання творів видатного українського філософа і письменника Г.С. Сковороди (1894 р.) з фонду рідкісних і цінних книг.

Здобувачі вищої освіти усіх рівнів із задоволенням взяли участь у загально-

університетському відеоконкурсі «Я читаю Г.С. Сковороду». Презентація відеоробіт відбулася у соціальних мережах Facebook, Instagram. Мета конкурсу — вшанування пам'яті видатного українського філософа, поета та байкаря, залучення студентської молоді до активного вивчення та популяризації творчої спадщини Григорія Сковороди.

У реаліях воєнного часу ми по-новому переосмислюємо мудрі слова Григорія Савича, що спонукають нас до боротьби за вічні цінності — свободу і добро. В Україні вирішується доля майбутнього — національного, європейського, світового. А слово — це зброя, тому ідея свободи, щастя, гармонії, «сродної» праці, Бога, людини та їх реалізація неможливі без боротьби за життя всього українського народу та його рідного слова. Україна за Сковородою — це не статичне, а динамічне поняття. Ми всі творимо Україну, а вона творить нас, генеруючи енергію, необхідну для самоперевершення і Перемоги.

05.01.2023

Відомості про авторів:

Бойчук Юрій Дмитрович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології, член-кореспондент НАПН України, ректор; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; Харків, Україна; email: yurij.boychuk@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8583-5856>; Google Scholar.

Бережна Світлана Вікторівна — доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; Харків, Україна; email: prorector_berezhna@hnpu.edu.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7629-2175>; Google Scholar.